

מראי מקומות- חולין קכ"ה

בשר ובלא מוח חשיב אבר כל עצם חלול. וכ' תוס' דמה שהוכיח רש"י לפרש דאע"ג דליכא מוח כלל, מ"מ שייך שיהי' מעלה ארוכה מבחוץ, היינו משום דאל"כ, למה לא מוקי לה בדלית בה מוח. וכ' תוס' דבחנם דחק לפרש כן, דמדנקט קולית, משמע דאית בה מוח קצת, וא"כ ע"כ לא הי' הגמ' יכול לאוקמי' בדלית בה מוח כלל. וע"ע בחי' הר"ן דהק' על גוף הדין שהביא רש"י, דאם אי' דבאמת אפי' בלא מוח כלל מטמא משום אבר, א"כ היכי בעינן בעצמות שיהי' רוב בנין ורוב מנין כדי לטמא באהל, והלא ברוב בנין וברוב מנין א"א שלא יהי' בהם עצמות שהי' בהן מוח, ונימא שהן כאבר מן המת ומטמאין באהל בפנ"ע. ועוד, הא אמרי' בסמוך דמוח המתקשקש אינו מעלה ארוכה מבחוץ, וא"א לומר דגריע טפי מוח המתקשקש ממי שאין שם מוח כלל, אלא ודאי מוח ממש בעינן.

(ד) **אלא קשיא רישא- הק' התוס' הרא"ש, דל** סוגיא דשמעתין מהכא, תקשי לי' רישא לסיפא, ולמה ק' רק משום סוגיין. וביאר דבלא סוגיין הוה מפליגנא בין אהל שעל המת ובין אהל דהמשכה, דרק במאהיל על המת הוי מצטרף עם נוגע, אבל טומאת אהל שבא ע"י המשכה לא, אלא כיון דשנית דקרי לאהל מגע, א"כ מסתבר דאפי' אהל דהמשכה מיקרי מגע, דהא קוליא מטמא נמי באהל דהמשכה, ואם חזינן דמ"מ אין מצטרפין בסיפא, א"כ למה מצטרפין ברישא.

(ה) **בטומאה רצוצה בין ב' מגדלים עסקינן- כ'** **החזון איש** (יו"ד רי"ד לסוגיין), דמשמע מדברי רש"י דמיירי שיש ב' מגדלים על הקרקע, וביניהם פחות מטפח, והטומאה שם בין המגדלים, והאדם מאהיל על הטומאה. וכ' דנראה דדוקא כי האי גוונא, שבוקעת למעלה ואין שום אהל יכול להפסיקה (שהרי אין כאן פתוח טפח, ופחות מטפח אין שייך שיהי' שם אהל), אבל היכא דהטמונה טמונה במקום רצוץ, והכניס ידו והאהיל, אז מקרי מאהיל ולא טומאת מגע.

(א) **קולית נבלה וקולית השרץ- פרש"י, ואע"ג** דשומר מכניס ומוציא טומאה, ה"מ בדבר שאפשר ליגע בטומאה עצמה, ואפי' לא נגע בה אלא בשומר טמא, אבל היכא דא"א ליגע בטומאה עצמה, אין שומר מטמא. וע' בתורעק"א דכ' דזהו דוקא לענין קולית נבלה ושרץ, אבל לענין קולית המת, אם יש בתוכו כזית מוח, ומאהיל הבית על העצם (אף החלק שהוא שלא כנגד המוח, דאם הי' כנגד המוח, הי' יהי' אהל לטומאה מחמת המוח עצמו), אז הי' מביא הטומאה מדין שומר. ואף דבעלמא אמרי' דצריך ליגע כנגד הבשר דוקא, שאני הכא דכיון דאם ינקב העצם ישפך המוח, מקרי כולו שומר. ואע"ג דאמרי' הכא דהיכא דא"א לבוא לידי מגע לא מטמא משום שומר, כיון דאם הי' מאהיל על מקום המוח הי' הטומאה בוקעת ועולה והי' מטמא, א"כ זהו כמו מגע, ושפיר נחשב לשומר. וע' ברש"ש דכ' באו"א, דאף אם אינו נחשב כמגע, מ"מ כיון דהמוח יכול ליטמא באהל, א"כ אף השומר יהי' יכול לטמא באהל (ואפי' אם אינו מטמא במגע, כיון דאין שייך טומאת מגע על המוח, ודלא כרעק"א).

(ב) **סתומים טהורים- פרש"י, כיון דא"א ליגע** בטומאה עצמה, גם השומר אינו מביא הטומאה. והק' התפארת יעקב, הא בכל פירות הדין הוא דהשומר מצטרף להאוכל להביא ולהכניס טומאה, אף דאין שייך ליגע הפרי, כיון דמכוסה לגמרי ע"י השומר, ומ"ש. ותי' דדוקא לענין טומאת אוכלין, לקבל טומאה דשומר, מצטרף עצמו לשיעור, ואפי' אם הם סתומין. אבל בטומאה עצמה, שאין שומר מצטרף רק מתורת יד מוציא טומאה, בהא שפיר אמרי' דכיון דא"א ליגע בטומאה עצמה, אין השומר מטמא.

(ג) **ואי מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ, אבר מעליא היא- פרש"י, אע"ג דליכא מוח כלל,** אלא הואיל ומחובר לחי, סוף המוח לבוא, שהרי פעמים שהמוח כולו כלה, וחוזר, וע"י המוח גדל הבשר מלמעלה, וא"כ אף בלא

הרמב"ם והראב"ד בביאור דברי רבא, דהרמב"ם ס"ל דמה דס"ל לרבא דאף למעלה מטפח א' הוי נגיעה, היינו משום דס"ל דהוי כמו טומאה רצוצה ממש דבוקעת ועולה (וע"ש נפק"מ בזה), אבל הראב"ד ס"ל דנהי דדין מגע יש בה אף למעלה מטפח, מ"מ אי"ז כמו טומאה רצוצה שבוקעת ועולה, אלא רק בטומאה טמונה איכא דין דבוקעת ועולה, ע"ש לנפק"מ.

(ו) **בטומאה רצוצה בין ב' מגדלים עסקינן, ואין ביניהן פותח טפח, דכולה נגיעה היא- ע'** באור שמח (טומאת מת א', י"ג), שהביא מש"כ הרמב"ם דאע"ג דאין עכו"ם מטמאים באהל, מ"מ מטמאים במגע. והביא שם מש"כ באדרת אליהו בפ' חקת, דהיכא דנוגע הקבר מלמעלה, טמא טומאת מגע מדין טומאה בוקעת ועולה. וביאר האו"ש דגילה לנו הגר"א דמה דטמא מחמת טומאה בוקעת ועולה הוי כמו מגע, והיינו היכא דאין בה פותח טפח. וכ' האו"ש דמקור נאמן לדברי הגר"א מסוגיין, דאמרי' לענין צירוף נגיעה ואהל דלא מצטרפי, ומה דאי' במתני' דמצטרפי, היינו דוקא בטומאה רצוצה בין ב' מגדלים ואין ביניהם פותח טפח, דכולה חד נגיעה הוי, דכיון דהלמ"מ הוא דטומאה רצוצה בוקעת, הוי כמאן דמלי טומאה כל חלל שבין שני המגדלים, והוא נגע בה. וכ' דאף דיכול להתעקש ולומר דאינו כנוגע ממש, אלא רק לענין צירוף אמרי' כן, וכמו דלמה דמסיק דאוהל הוי כמגע, היינו לענין צירוף, אבל כ' להוכיח ממקו"א דהוי כנוגע ממש, וא"כ שפיר כ' הגר"א דגוי מטמא בטומאה רצוצה.

(ז) **ומאן תנא דקרי לאהל נוגע, ר' יוסי היא- ע'** ברמב"ן שהביא מה שהק' הראב"ד, הא אי' בעדיות (ג', א') דאמר ר' מאיר דמי שנוגע בחצי זית, ויש אהל עליו ועל חצי זית אחר, דאף בזה ר' דוסא מן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין, וא"כ לימא דתנא זו ר' מאיר היא, דאמר בדעת רבנן דנגיעה ואהל מצטרפין. ותי' הראב"ד דדלמא ר"מ רק אמר דרבנן מטמאין, אבל באמת הוא עצמו לא ס"ל כן. ותי' הרמב"ן דדלמא ר' מאיר לא ס"ל כלל להא דאמרי' דצריך להיות שם א' כדי להצטרף, דאולי ס"ל דגם משא מצטרף עם האהל, אף דודאי לאו שם א' הם. והביא ראי' לזה, דכ"ע מודו דאהל המשכה לאו מדין מגע הוא, ואפי' לר' יוסי, ומ"מ ס"ל לר"מ דמצטרפים, אלמא שהוא לא הקפיד שיהי' להם שם א'.

(ח) **רבא אמר אפי' למעלה מטפח נמי אהל נגיעה הוא- ע'** בחי' הגר"ח על הרמב"ם (טומאת מת י"ט א' ג'), ד"ה והנה תנן) ביאר דנח